

DE GROTE VERKOOP

Bravenewbooks 2015

RENÉ LUIJK

DE GROTE VERKOOP

Theo zat achter zijn schrijftafel en schreef het volgende op. Lezer en schrijver gaan luisteren naar een Joodse tekst. De tekst is psalm 44. Misschien klinkt de tekst vreemd in onze oren. Ik ben dol op het vreemde. Ik ben voor veel dingen bang, maar niet voor het vreemde. Toevallig heb ik geen last van xenofobie. Angst voor het vreemde. Angst is reactie op gevaar. Het vreemde of de vreemdeling zou dan het gevaar moeten zijn. Angst richt zich op verlies of scheiding van iets. Verlies van het bekende. Scheiding van het vertrouwde. Ik weet natuurlijk niet of jij last hebt van een xenofobie. Onze Joodse Hebreeuwse tekst is in ieder geval vreselijk spannend. We gaan geen ruzie maken over de vertaling van een Hebr-eeuws woord. Een mens kan met elke vertaling zalig worden. Zo de kop is eraf bedacht Theo achter zijn bureau in zijn werk-kamer. Hij voelde zich het meest senang in een ruimte omge-ven door boeken. Een huis zonder boeken is als een lichaam zonder ziel. Tegelijk was voor Theo een boek ook geen boek. Een boek schrijft zichzelf niet. Een mens schrijft een boek. Een boek lezen is luisteren naar een mens. Dieren schrijven geen boeken. Theo zou nooit een boek verkopen! Theo streelde de rug van elk boek. Hij kuste the cover. Theo woonde in boe-ken en voor zijn boeken had hij een huis nodig. Theo had

boeken en vrienden. Als een boek uit was , werd hij somber en zwaarmoedig. Het was een soort afscheid. Theo had ook de tijd om de boeken te lezen. Hij was een talig mens. In het begin was er de taal. Taal schiepte voor hem een werkelijkheid. Taal was er niet in de eerste plaats voor de vorm , maar voor de inhoud. Theo zou nooit en te nimmer een boek verkopen.

Psalm 44 is een gebed. Bidden is praten met God. Een mens heeft twee oren en één mond. Wij verstaan de kunst van het luisteren. In het verleden verkocht U uw volk niet. De mensen die voor ons leefden in de tijd hebben het ons verteld. Onze vaders verhaalden het ons. De mens begeert niet alleen via de ander, maar moet ook vertrouwen via de ander. Het vertrouwen van de mens is het vertrouwen van de ander. U wás the God who acts. U deed vroeger het een en ander. O God, our help in ages past. O God, die droeg ons voorgeslacht in nacht en stormgebruis, bewijs ook ons uw trouw en macht, wees eeuwig ons tehuis. God droeg het voorgeslacht van deze Joodse mens. In de dagen van ouds deed God nog wat voor de ervaring en beleving van deze Jood. Gods hand verdreef volken. Gods hand plantten volken. Gods hand teisterden natiën. Gods hand heeft natiën uitgebreid. The God who acts! God droeg zijn voorgeslacht. Het was niet de mens met zijn zwaard die presteerde. Maar Gods rechterhand. Maar Gods arm. Maar het licht van Gods aangezicht. Waarom eigenlijk? Nou omdat God in zijn voorgeslacht [de vaders] een welbehagen had. Vanwege Zijn welbehagen droeg God dus zijn voorgeslacht. Na een paar regels lezen, komen we al weer bij

het zwaard. Zo gaat dat meestal bij heilige boeken. Maar toch bent U mijn Koning. God is Koning. De Heer regeert! De Godsheerschappij over alles. Dát is de Joodse droom. Niet van hoe kom ik in de hemel als ik oud, ziek en eenzaam ben, maar de heerschappij van de Koning over alles. Maar in het verleden bij zijn voorgeslacht verkocht God zijn [vrome] volk niet. Hoe geweldig zijn al die heilige boeken? Met de predestinatie begint natuurlijk het gedonder. Zo van ik ben uitverkoren , maar jij lekker niet. Zo van God kiest voor onze groep en lekker niet voor jouw groep. Mijn identiteit sluit jou buiten. Waarom doen mensen dat eigenlijk? Waarom voeden hangdominees en hangouderlingen mensen op tot apartheid. Leg dit boek nu weg en ga daar over denken bedacht Theo. Zeker weten hoe het moet is de bron van alle kwaad. Een individu kan verdraagzaamheid opbrengen, maar een groep niet meer. Mensen zoeken veiligheid bij elkaar. Maar veiligheid voor de groep betekent gevaar voor wie daarbuiten staat. Saamhorigheid kan empathie blokkeren. Laat ik opstaan tegen apartheid, tribalisme en buitensluiting bedacht Theo in een breinflits. Met U stoten wij onze tegenstanders neer. In uw naam vertreden wij wie tegen ons opstaan. Waarom al dat geweld? Wat een ruzie toon? Waarom moet dat zo? Gaan mensen daarom naar de kerk? Het is in al die heilige boeken hetzelfde gedonder. Kinderen in hun belangrijke kinderjaren horen met hun kinderziel dit gedonder van de oorlog. Een paar jaar later zitten ze in een kerkenraad. Zwanger van geweld en agressie. Te loeren op de zondebok. Leve de Refolutie. Leve de reformatie. Leve de afscheiding! Het is toch geen wonder veel geweld aan te treffen bij het vrome volk ; geweld is leven

alsof er geen anderen zijn. Met U stoten wij onze tegenstanders neer. Deze Jood vertrouwt niet op zijn boog. Hij vertrouwt niet op zijn zwaard. Jezus reed ook zonder zwaard op een ezel. God droeg zijn voorgeslacht. Deze mens heeft historisch besef. Hij staat aan de kant van zijn vaderen. Hij participeert aan zijn voorgeslacht. Maar Gij hebt ons verlost van onze tegenstanders. Oorlog is de vader van alle dingen. Homo homini lupus. De ene mens is de andere mens een wolf. God heeft vroeger onze haters beschaamd gemaakt. Religie en haat is ook een oud thema. Met U stoten wij onze tegenstanders neer. Is God dan niet verborgen in jouw zichtbare naaste? Deus latitans in creaturis. Creatura larva Dei [Martinus Luther]. Zijn je medemensen geen maskers [larva] van God? Met U stoten wij onze tegenstanders neer. Mensen verwerpen inderdaad mensen [soms]. Mensen stoten mensen neer [soms]. God is liefde. God is vrede. God is vreugde. Liefde is hét geneesmiddel tegen haat, angst en geweld. Er is geen geweld in het allermooiste Mysterie. Mensen verwerpen soms mensen schreef Theo op via Word. Theo wist van het narcisme van de kleine verschillen. Hoe dichter mensen bij elkaar leven en staan, hoe meer geweld zij vaak tegen elkaar gebruiken.

Hoe gaat deze Jood om met het trilemma van het kwaad? Een trilemma is een moeilijke keuze tussen drie [tri] dingen. In een geërotiseerde cultuur weet jong oranje onder de 35 ongetwijfeld dat de betekenis van "tri" drie is. 1]God is liefde en pure goedheid. 2]God is [al]macht. 3]Een vliegtuig met bidende christenen vloog van Surabaya naar Singapore, maar

moest vanwege het weer uitwijken en kwam uiteindelijk “te-recht” in de Jawa Zee. Een vader begraaft zijn zoon. Waarom begraven vaders zonen? God verkoopt zijn [vroom biddende]volk voor een spotprijs. Waarom was Abraham al een heel eind op weg om zijn zoon te begraven? Waarom verkoopt God zijn vrome volk? Waarom verlaat de Vader zijn Zoon? Mijn God mijn God waarom verlaat Gij mij? Hoe gaat onze Jood om met het thema van het trilemma van het kwaad? Relativeert hij Gods liefde? Of Gods almacht? Of dit kwellend tranendal in barensnood? De demonische hoeveelheid kwaad slaat ons dagelijks neer. Nietwaar? Maar Gij hebt [vroeger] ons verlost van onze tegenstanders en onze haters beschaamd gemaakt. Waarom wordt een vliegtuig met biddende christenen levend begraven in de Jawa Zee bedacht Theo achter zijn tafel. Ongeveer 3% van de Duitse scholieren vinden de Bijbel een boek voor jonge, vrolijke en tevreden mensen. Voor 93% [...] is de Bijbel een boek voor mensen die ziek, oud en eenzaam zijn. Wat zou een onderzoek naar onze preken opleveren? In God roemen wij de ganse dag, uw naam zullen wij loven voor altijd. Vroeger bij zijn voorgeslacht greep God in. Vroeger verkocht God zijn volk niet voor een spotprijs. Vroeger was God the God who acts.

Maar nú hebt Gij ons verstoten. Maar nú heeft U ons tot schande gemaakt. Maar nú is het niet meer Gott mit uns. Maar nú bent U niet meer met ons leger uitgetrokken. Mensen die ons haten mochten onder Uw toelating bij ons plunderen. Niet Adolf Hitler of de Islam , maar U heeft ons overgeleverd als slachtvee. God heeft ons onder de volken

verstrooid. Theo las deze Joodse tekst als een slak. Hij wist dat een slak meer ziet dan een hazewindhond.

GIJ HEBT UW VOLK VERKOCHT VOOR EEN SPOTPRIJS EN ZIJT NIET RIJK GEWORDEN DOOR HÚN KOOPSOM.

Waarom denken wij toch altijd dat het Adolf Hitler was? Waarom zijn we toch zo bang voor de Islam in de buurt van het Joodse volk? God is de ontwerper van de diaspora. Gij hebt ons onder de volken verstrooid. God verkoopt het vrome volk voor een spotprijs. Het is natuurlijk niet voor niets vers 13! Deze Jood twijfelt niet aan Gods liefde; in God roemen wij de ganse dag. Deze Jood twijfelt niet aan Gods almacht. Deze Jood twijfelt ook niet aan de mateloze hoeveelheid kwaad in de wereld. Hoe gaat hij om met het trilemma van het kwaad? Voelt hij zich bekocht? Voelt hij zich verkocht? Hij voelt zich inderdaad verkocht. God verkoopt zijn volk voor een spotprijs. In het Eerste Testament is het Joodse volk Gods zoon. Gods eerste zoon. Een vader verkoopt zijn zoon. Een vader begraaft zijn zoon. De Vader verlaat zijn Zoon. Het Joodse volk is Gods eerstgeboren zoon in Exodus 4. Hosea 11 herhaalt deze blijde wetenschap. Waarom verkopen, vermoorden en begraven vaders hun zonen? Bij H.M.van Randwijk begraaft een zoon zijn vader. Maar is dat wel zó? Het Joodse volk is Gods eerste zoon! En nota bene in deze psalm 44 wordt deze zoon voor een spotprijs verkocht. Geen gewone prijs, maar een spotprijs. En vader is door het verkopen van zijn zoon niet eens rijk geworden. Gij zijt niet rijk geworden door hún [de haters!] koopsom. Van je familie moet je het maar hebben. Maar wat is de psychologische

doorwerking van dit soort teksten? Nog even op een rijtje bedacht Theo. Israël is in het Eerste Testament de eerste zoon van God. Gods eerste zoon is het Joodse volk. Gó d hééft dit volk verstrooid. De Vader verlaat zijn Zoon. Een vader begraaft zijn zoon. God verkoopt zijn volk voor nota bene een spotprijs en God is er niet eens rijk door geworden.

Theo kon zijn oren niet geloven. Wat voor tekst zat hij nou weer te lezen? God verkoopt zijn volk [het vrome volk] voor een spotprijs? En door het verkopen van zijn eerstgeboren zoon [Israël] is God niet eens rijk geworden. De verkoop leverde God niet veel op. Het viel Theo op dat er wel behoorlijk persoonlijk over God werd gesproken in deze Joodse tekst. Een persoonlijke God of God als persoon. Bestaat er verschil tussen een persoonlijke God of God als persoon? Een persoonlijke God die zijn zoon [het Joodse volk] verkoopt. God die verantwoordelijk is voor de diaspora [verstrooiing]. Theo had in de kerk altijd gehoord dat God juist zijn [vrome] volk had gekocht met het bloed van zijn zoon Jezus Christus van Nazareth. Was de bijbel dan inderdaad een huis met 66 kamers? Was de bijbel inderdaad een tent met 66 vertrekken? In de ene kamer koopt God zijn volk met het bloed van Jezus. In een andere kamer verkoopt God het Joodse volk [zijn eerstgeboren zoon] voor een spotprijs. Een spotprijs waar God niet rijk van is geworden. Lastig zo'n huis met 66 kamers. Aanbidden Joden en christenen eigenlijk wel dezelfde God bedacht Theo. Zou dat ook de ervaring en beleving geweest zijn van die 6.000.000 Joden die dachten dat er water uit de kraan kwam en het bleek gas te zijn? God verkoopt zijn volk?

Wat hebben die biddende christenen in de vlucht van Surabaya naar Singapore meegemaakt toen ze in slecht weer “te-recht” kwamen en levend werden begraven in de Jawa Zee? Theo dacht ook aan al die meisjes die elke zondag naar de kerk gingen en jaren lang door lieve vader vuile schurk werden misbruikt! God verkoopt zijn kinderen? Is Hij daar rijk van geworden? Waarom wil ik eigenlijk elke zondag hetzelfde horen, bedacht Theo bij zichzelf. Ik kan toch niet meer ont-kennen dat de bijbel een huis is met 66 kamers. En ik zit nu in de kamer van de uitverkoop. God verkoopt zijn vrome volk. Ook nu in 2015 durven de Joden niet meer met een keppeltje over straat te wandelen. Ze zijn bang. Angst is reactie op ge-vaar. Angst richt zich op verlies of scheiding van iets of ie-mand. Verlies van je leven. Scheiding van onze Europese vrij-heid om te denken, voelen, praten, schrijven wat we willen. Theo las de Joodse tekst van psalm 44 niet meer, maar deze Joodse tekst las hem. Voor Theo was deze Joodse auteur geen Hollander met blauwe ogen stemmig donker grijs kostuum en drs in de wiskunde [Theo moest denken aan de bewijsboekjes van Emanuel Rutten cum suis]. Hoe kwam Abraham eigenlijk tot vertrouwen [geloven]? De ouders van Abraham geloofden in hun maangod Sin. Ze geloofden in zeer veel goden. Maar hoe kwam Abraham tot het geloven? Via wiskundige metho-den , maar dat is toch absurde onzin. Abraham had een ESP. Een Extra Sensory Perception. Een buitenzintuiglijke waarne-ming. Abraham hoorde stemmen. Hij hoorde dé Stem. Kwam deze stem van buiten of kwam deze stem uit zijn onbewuste wereld? Zo van ik ben waar ik niet denk.

De Jood van 44 met zijn vrome volk voelen de smaad van de mensen uit de omgeving. Mensen zien dat als God zijn volk verkoopt. Ook nu voelen de Joden in Europa geen bescherming. De verkoop gaat gewoon door. De uitverkoop van het Godsvolk. Waarom verkoopt God het vrome volk? Gaat het in deze tekst nu om goddelijke zelfopenbaring of om menselijke godserving. Verkoopt God nu werkelijk zijn volk of denkt de Jood van 44 dat? Moeten we kiezen? Hadden de Joden in Auschwitz ook deze ervaring? God verkoopt 6.000 000 Joden? Dachten ze dat? Voelden ze dat? Ook toen is God niet rijk geworden door deze verkoop, toch? De verkoop van het vrome volk roept spot en hoon op [het was toch ook een spotprijs]. De verkoop rond het vrome volk leidde zelfs tot een spreekwoord. God heeft zijn volk verkocht. Natiën schudden hun hoofd over de eerstgeboren zoon van God. Mensen begrijpen het niet. Waarom begraaft een vader zijn zoon? Waarom verlaat de Vader zijn zoon. Waarom wil God een diaspora? De Jood van 44 is zwanger van schande en schaamte. Hij verkeert in een grenssituatie. Stress [non-stof] heeft invloed op je maag en hart [stof]. Bij de Jood van 44 is zijn ziel het lijf niet kwijtgeraakt. Een dreun op je ziel is een dreun op je maag en hart [lijf]. De Jood van 44 is nog steeds aan het bidden. Een gebed van hét verdrukte volk. De eerste zoon van God. Jezus is de tweede! Bidden is praten met God. Maar praat hij hier nog of moeten we dit bidden een andere naam geven? Hij hoort de taal van de mensen uit zijn omgeving. Taal schept werkelijkheid. De werkelijkheid schept taal. Het is de taal van mensen. Mensen kunnen spreken. Dingen niet. Dieren niet [althans de meesten]. Mensen zijn talig. Mensen communi-

ceren via taal. Taal kan verbinden. Taal is er niet om op te voeden tot apartheid. Hij hoort de taal van mensen die hopen. Hij hoort de taal van mensen die lasteren. Hij ziet de blik van zijn vijand. Hij ziet de blik van zijn wraakgierige. Gij hebt ons verstoten en te schande gemaakt. De Jood van 44 denkt niet misschien is er God er helemaal niet. Dat komt niet bij hem naar boven. Vroeger droeg God zijn voorgeslacht [onze vaders]. Maar dat is lang geleden. De Jood van 44 vertrouwt het verleden wel. Hij vertrouwt de perceptie van zijn voorgeslacht, maar hij beleeft er geen moer meer van. God verkoopt zijn volk voor een spotprijs. Een vader begraaft zijn zoon. De Vader verlaat de zoon. Dit alles is ons overkomen, maar wij [...] vergaten U niet.

Dit alles is ons overkomen, maar wij [...] vergaten U niet, noch verloochenden wij uw verbond. De zoon verlaat de vader niet. De Jood van 44 taalt voortdurend in de eerste persoon meervoud. De wending naar het subject heeft nog niet plaatsgevonden? Niet ik, maar wij! Niet ik, maar ons! Ons hart werd niet afvallig.

Theo moest even wat eten. Zonder eten voelde hij de pijn in zijn maag opkomen. Hij voelde zich dan vreselijk naar. Zijn vader had hem ook begraven, maar daar wilde hij nu hier niets meer over zeggen. Elders had hij daar genoeg over gesproken. Bestaat God eigenlijk wel dacht hij bij het koffiezetten. Theo zette nog op een ouderwetse manier koffie. In de nieuwe keuken van zijn vrouw zat wel een zeer geavanceerd koffiezetapparaat, maar dat moest nog ingesteld worden. Theo had het te druk met schrijven. Hij was zwanger van gedachten.